

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»,
(назва магістерської програми)

на тему: **«Облік, аналіз та аудит дебіторської заборгованості на прикладі ТОВ
«Астрателком»»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету
Чернега Любов Олегівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Слободяник Юлія Борисівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми В умовах розвитку економічних відносин, дебіторська заборгованість становить вагомий інтерес як у внутрішніх, так і у зовнішніх користувачів фінансової звітності, адже саме вона показує стан ділової активності підприємства. Інформація щодо обсягів постачання, своєчасності погашення поточних зобов'язань, усе це є інформацією, яка цікава потенційним інвесторам. В умовах гармонізації національних стандартів з міжнародними та Директивами ЄС відбувається поступова імплементація нових вимог та особливостей обліку. Отже, трансформація до міжнародних стандартів містить в собі певний ряд особливостей, які відрізняються від національних, і виникає ряд розбіжностей. Існування в теоретичному аспекті різних трактувань та визначень не дає можливості точно визначити сутність дебіторської заборгованості, відсутність єдиної класифікації та інших чинників в умовах сьогодення потребує постійного вдосконалення.

Від величини дебіторської заборгованості, правильного ведення її обліку, контролю та аудиту залежить фінансово-майновий стан та ефективність діяльності підприємства. У сучасних умовах існує ряд проблем у системі обліку дебіторської заборгованості, які призводять до викривлення облікових даних та їх низької якості. Необхідність вивчення існуючих проблем визначає актуальність дослідження.

Проблемам обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості присвячено багато праць науковців, таких як Н. С. Акімова, Г. В. Блакита, Ф. Ф. Бутинець, М. Д. Білик, С. Ф. Голов, Н. Р. Домбровська, В. І. Єфіменко, В. П. Завгородній, В. В. Сопко, Є. Ю. Шара та багато інших. Досліджуючи праці науковців можна зазначити, що в обліку дебіторської заборгованості залишається чимало невирішених проблем, які потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних і методичних положень обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості підприємства в сучасних економічних умовах в Україні, розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком».

Завдання дослідження. Основними завданнями дослідження є:

- дослідити сутність дебіторської заборгованості, встановити критерії її класифікації та конкретизувати її;
- визначити особливості обліку дебіторської заборгованості за національними та міжнародними стандартами;
- проаналізувати основні методи розрахунку резерву сумнівних боргів та визначити оптимальний варіант для досліджуваного підприємства;
- визначити проблеми обліку та управління дебіторською заборгованістю;
- з'ясувати основні особливості визначення та оцінки дебіторської заборгованості;
- визначити основні шляхи вирішення проблем обліку та шляхи подальшого вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємствах;
- охарактеризувати особливості та визначити проблеми обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком»;

- запропонувати шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості та його організації на ТОВ «Астрателком»;
- здійснити аналіз внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком»;
- запропонувати шляхи вдосконалення аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком»;
- визначити основні фактори впливу на дебіторську заборгованість, за допомогою проведення кореляційно-регресійного аналізу.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства в частині обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є організація обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком».

Методи дослідження Для проведення дослідження та розрахунків у роботі були використані такі методи та прийоми: метод конкретизації та графічний метод; синтез та аналіз; порівняння та теоретичне узагальнення; методи індукції та дедукції (при систематизації інформації та її теоретичному обґрунтуванні), вертикальний порівняльний аналіз – для вивчення структури економічних явищ та процесів шляхом розрахунку питомої ваги складових у загальному цілому, співвідношення складових цілого між собою, а також впливу чинників на рівень результативних показників шляхом порівняння їх розмірів до і після зміни відповідного чинника; порівняльний аналіз – порівняння звітних показників з показниками плану поточного року або звітними даними минулих періодів; горизонтальний порівняльний аналіз для визначення абсолютних і відносних відхилень фактичного рівня досліджуваних показників від базового та оцінки відхилень. Використувався пакет «Аналіз даних» програми Microsoft Excel, а саме: кореляційний та регресійний аналіз.

Інформаційна база дослідження Інформаційною базою для проведення дослідження є НП(С)БО 1, МСФЗ та П(С)БО, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, дані засобів масової інформації та мережі Internet, первинна документація, облікові реєстри та внутрішня звітність ТОВ «Астрателком».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (74 найменування) та 12-и додатків. Загальний обсяг роботи становить 132 сторінки. Основний зміст викладено на 100 сторінках. Робота містить 28 таблиць, 2 рисунки.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю та 2 тези: «Перспективи оновлення національних стандартів обліку та звітності» у Науковому Віснику ОНЕУ (3 видання 2018 року), «Облік дебіторської заборгованості: прояви тіньових схем» (Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції» від 24 травня 2018 року м. Харків), «Особливості аналізу дебіторської зборгованості та ймовірності банкрутства на прикладі ПАТ «Укрпластик»» (Науково-практична конференція ОЕФ «Сучасні проблеми розвитку економіки України» від 11-12 квітня 2018 року).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості»* розглянуто економічну сутність дебіторської заборгованості та її класифікацію, особливості визнання та оцінки дебіторської заборгованості, проблемні питання обліку дебіторської заборгованості та теоретичні основи аудиту та аналізу дебіторської заборгованості.

У другому розділі *«Організація обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком»* проаналізовано організацію та ведення обліку дебіторської заборгованості, проблемні питання обліку та контролю дебіторської заборгованості, та проаналізовано стан дебіторської заборгованості.

У третьому розділі *«Удосконалення обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві»* запропоновані основні шляхи вдосконалення обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості та проведено кореляційно-регресійний аналіз стану дебіторської заборгованості підприємства.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості узагальнено та конкретизовано визначення «дебіторської заборгованості», встановлено що вона є одним найважливіших показників діяльності підприємства.

Проведене дослідження дало змогу отримати та систематизувати трактування дебіторської заборгованості. Виявлено чимало праць присвячених дослідженню сутності та оцінці дебіторської заборгованості. Досліджено процес визначення та оцінки дебіторської заборгованості, розглянуто та систематизовано процес визначення величини резерву сумнівних боргів. Запропоновано на основі аналізу облікових даних, розрахунків та класифікації дебіторської заборгованості створення резерву сумнівних боргів із застосування коефіцієнту сумнівності (визначенні питомої ваги).

Виділені та згруповані такі класифікаційні ознаки для цілей аналізу, обліку та аудиту: строк повернення, вірогідність повернення, в залежності від забезпечення, в залежності від взаємовідносин дебіторів, за способом погашення, в залежності від місця реєстрації дебіторів, за питомою вагою в обсязі реалізації за звітний рік (при обчисленні постійних замовників) для внутрішньо фірмових розрахунків для цілей аналізу та контролю, заходи щодо стягнень, претензійної роботи.

У роботі систематизовано основні особливості відображення в обліку дебіторської заборгованості. Дослідивши фінансову звітність підприємства встановлено, що підприємство є суб'єктом малого підприємництва, тому, фінансова звітність складається із: Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м).

Проведено порівняльний аналіз обліку дебіторської заборгованості за національними та міжнародними стандартами, встановлені основні недоліки та переваги. При дослідженні обліку на ТОВ «Астрателком» виявлено, що на

підприємстві відсутній наказ про облікову політику та підприємство не створює резерву сумнівних боргів, тому нами запропоновано Витяг з наказу про облікову політику, в частині обліку дебіторської заборгованості.

У розробленому Витягу з наказу про облікову політику запропоновано метод визначення резерву сумнівних боргів та внесені доповнення до діючого Плану рахунків на підприємстві, які враховують специфіку діяльності підприємства. Запропонований Витяг з наказу про облікову політику дозволить покращити ведення та організацію не тільки обліку, а й аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

При аналізі стану розрахунків з дебіторами важливими є також економічні показники діяльності дебіторів, які б допомогли вчасно виявити стан платоспроможності дебіторів, їх фінансову стійкість та інші аналітичні дані. Тому нами розроблено типову форму акту звіряння дебіторської заборгованості, яка б допомогла не тільки в обліку, а й в аналізі та контролі дебіторської заборгованості. Розроблений акт звіряння та перевірки стану діяльності контрагентів може бути використаний ТОВ «Астрателком» при перевірці стану заборгованостей контрагентів внутрішніми користувачами. За його допомогою підприємство зможе вчасно виявляти сумнівні та безнадійні заборгованості, змінювати програми знижок та контролювати свої обсяги реалізації, виявити резерви збільшення прибутку.

При дослідженні організації внутрішнього контролю на підприємстві встановлено, що на підприємстві відсутній контроль. Тому надані рекомендації щодо створення СВА, розроблені робочі документи аудитора, які враховують специфіку діяльності підприємства та враховують особливості контролю та аудиту за дебіторської заборгованістю. Запропоновано створити програмний продукт щодо проведення аудиту дебіторської заборгованості, та інших показників діяльності підприємства, який конкретизує та надасть змогу проаналізувати основні відхилення та покращити проведення аналітичного огляду даних обліку та фінансової звітності.

Вважаємо, що основним шляхом покращення проведення контролю дебіторської заборгованості є створення аналітичних відомостей та таблиць структури дебіторської та кредиторської заборгованостей. Це забезпечить проведення аудитором аналітичних оглядів і аналітичних оцінок великої кількості інформації у динаміці, здійсненню аудиту за правильністю і своєчасністю здійснених розрахунків, контроль за повнотою і своєчасністю формування звітної інформації.

Запропоновані наступні робочі документи СВА: «Тестування системи обліку» та «Тестування системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості», «Програма аудиту дебіторської заборгованості», «Перевірка правильності відображення в обліку господарських операцій з обліку дебіторської заборгованості». Розроблені робочі документи дозволять підвищити рівень контролю за станом засобів в розрахунках та ефективність діяльності підприємства взагалом.

Аналіз дебіторської заборгованості дозволив отримати інформацію про фактори, які мають найбільший вплив на величину дебіторської заборгованості. Проведено аналіз індикаторів, які відображають стан платоспроможності підприємства, аналіз показників ділової активності, аналіз платоспроможності, за

допомогою яких було виявлено як величина дебіторської заборгованості впливає на ефективність діяльності підприємства.

Нами рекомендовано підприємству наступне.

З метою поліпшення платоспроможності товариства варто збільшити грошові кошти на розрахункових рахунках товариства шляхом усунення негативного сигналу кризи збуту – перевищення темпів зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги порівняно із темпами зростання чистої виручки від реалізації продукції. Це можна зробити за рахунок збільшення продажів за готівку та наявності знижок за негайну сплату послуг.

Також для збереження платоспроможності підприємства доцільно дотримуватися правила – термін погашення дебіторської заборгованості повинен бути меншим за термін погашення кредиторської заборгованості, тоді грошові кошти будуть тимчасово вільними і бути в розпорядженні персоналу підприємства, і, відповідно, потенційна здатність підприємства розрахуватись перед кредиторами на дату висунення ними вимог зросте.

Дані кореляційно-регресійного аналізу дозволили визначити, що на обраний результативний показник (співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості) найбільший вплив має фактор коефіцієнт швидкої ліквідності, отже підприємству необхідно звернути увагу на те, що баланс між надходженнями від дебіторів та витратами (з постачальниками) на пряму залежить від швидкості та повноти погашення усіх поточних зобов'язань не тільки за рахунок грошових коштів, а й самої дебіторської заборгованості. Визначено, що підприємству необхідно здійснювати політику своєчасного розрахунку з дебіторами, розраховувати платіжний календар з метою планування надходжень і витрат, підвищувати показники ділової активності за рахунок збільшення ефективності використання всіх наявних ресурсів підприємства (трудових, матеріальних та фінансових) та своєчасно проводити інвентаризацію дебіторської та кредиторської заборгованостей, збільшувати оборотність та зменшувати тривалість обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Підприємству рекомендується розширити організацію обліку та контролю дебіторської заборгованості, застосовуючи запропоновану автором форму акту звіряння та розширити перелік класифікаційних ознак та критеріїв поділу дебіторської заборгованості, а саме впровадити у практичну діяльність ТОВ «Астрателком» запропоновану автором класифікацію. Таким чином, розроблені у роботі рекомендації будуть сприяти удосконаленню обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві. З метою попередження та вчасного усунення недоліків та забезпечення ефективності діяльності ТОВ «Астрателком» запропоновані нами заходи можуть бути застосовані та впроваджені в практику діяльності ТОВ «Астрателком».

АНОТАЦІЯ

Чернега Л. О. «Облік, аналіз та аудит дебіторської заборгованості на прикладі ТОВ «Астрателком»».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» професійного за спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємства в частині обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

У роботі розглядаються особливості організації та методики обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

Проаналізовано економічний зміст та класифікацію дебіторської заборгованості; методи розрахунку резерву сумнівних боргів; діючу систему внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на ТОВ «Астрателком»; основні фактори впливу на дебіторську заборгованість.

Запропоновано трактування сутності поняття «дебіторська заборгованість» витяг з наказу про облікову політику та додаткові субрахунки до діючого Плану рахунків підприємства в частині обліку дебіторської заборгованості; класифікацію дебіторської заборгованості з метою аналізу та контролю; робочі документи служби внутрішнього аудиту.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, зобов'язання, аналіз, аудит, ліквідність, платоспроможність.

ANNOTATION

Chernega L. O., «Accounting, analysis and audit of accounts receivable in the case of LLC «Astratelcom»».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and taxation» under the master's program «Accounting, audit and taxation of entrepreneurial activity», – Odessa National Economics University. – Odessa, 2018.

Thesis consists of three chapters. Object of study – financial and economic activity of enterprise with regards to accounting, analysis and audit of accounts receivable.

Diploma thesis deals with features of accounting, analysis and audit of accounts receivable.

Analyzed: the economic determination, main a receivable classification, methodology for calculating the reserve of doubtful debts, the existing system of a receivable internal control in the LLC «Astratelcom», main factors affecting receivables.

Proposed: the determination of a receivable; the extract from accounting policy of a receivable; the current company's chart of accounts; the receivable classification for analysis and control purposes; the working documents in order to control of the receivable.

Keywords: receivable, obligations, analysis, audit, liquidity, solvency